

Een verboden stel: Thomas Jefferson en Sally Hemings

DE PRESIDENT EN ZIJN SLAVIN

Het was een liefdesrelatie die geheim moest blijven: president Thomas Jefferson en zijn slavin Sally Hemings. 38 jaar waren ze samen. Was het liefde, of misbruikte Jefferson zijn macht?

■ TEKST: NAN ROSENS

De veertienjarige slavin Sally Hemings stapte in 1787 schuchter op het enorme schip dat haar samen met haar 'meesteres', de achtjarige Mary (Polly) Jefferson, naar Europa zou brengen. De vader van Polly, Thomas Jefferson, was in die periode Amerikaans ambassadeur in Parijs. Vele jaren later zou hij de derde president van Amerika worden (1801-1809), na de befaamde George Washington en John Adams.

Het moet voor de jonge slavin Sally een enorme wereldreis zijn geweest. Eerst zes weken op zee, weliswaar onder de hoede van de kapitein, maar toch. Daarna de omschakeling van het platteland van de Amerikaanse zuidelijke kolonie Virginia naar het opwindende, mondaine Parijs van vlak voor de Franse Revolutie. Enig houvast bood waarschijnlijk haar broer James, die in Parijs Jeffersons bediende was.

Leren lezen

De 43-jarige weduwnaar Thomas Jefferson had vanaf toen ook zijn tweede dochter bij zich. Polly ging nu net als haar oudere zus Martha (Patsy) naar de kostschool in de Abbaye de Panthéon. Kindermeisje Sally had zodoende niet veel om handen. Klaarblijkelijk had Jefferson een idee wat Sally dan wel kon doen: ze leerde lezen en schrijven, kreeg Franse les, een opleiding tot naaister en mooie kleren. Deze respectvolle behandeling van een slavin was uitzonderlijk.

Het zorgde er niet alleen voor dat Sally 'meesteres' Patsy mocht begeleiden bij haar introductie in de Parijse jetsset in het voorjaar van revolutiejaar 1789. De bloedstollend mooie Sally belandde

volgens de overlevering in die tijd ook in het bed van Thomas Jefferson.

Families kennen elkaar

Sally Hemings was de jongste dochter van slavin Elizabeth Hemings en haar meester en eigenaar John Wayles. Elizabeth op haar beurt was het product van een zwarte slavin en de blanke kapitein Hemings. Zo kon het gebeuren dat Sally een bijna blank uiterlijk had. Maar omdat er 'zwart' bloed in haar aderen stroomde, bleef ze voor altijd zwart en slaaf. De blanke familie Jefferson en de 'zwarte' familie Hemings raakten onderling nauw met elkaar verweven. Want de eerste vrouw van Thomas Jefferson was namelijk Martha Wayles, de legitieme blanke dochter van John Wayles. Dat maakte van Martha Wayles en Sally Hemings

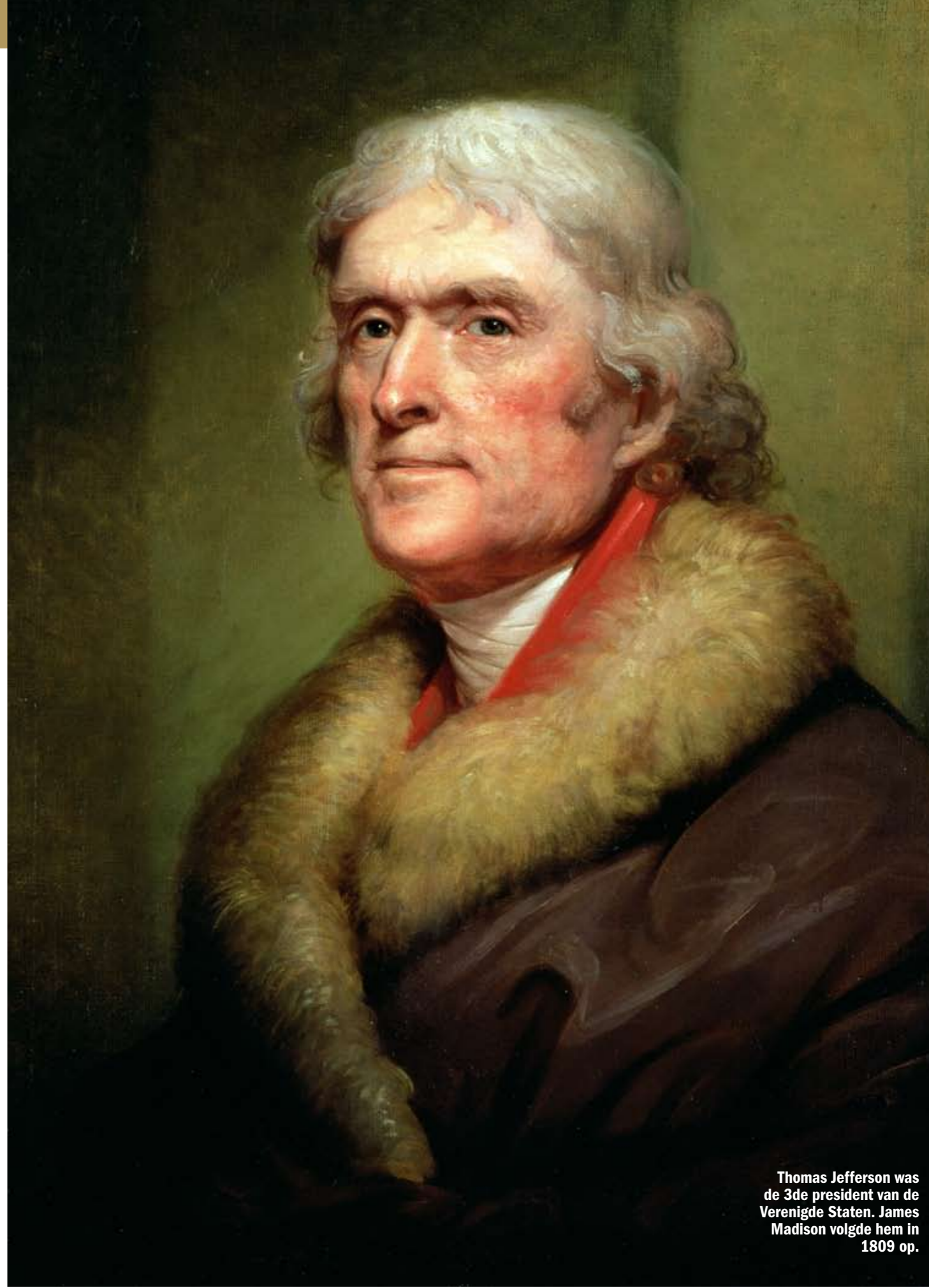
Grote familie

Het was op zich al bijzonder dat een slaaf een achternaam had. Dat Sally's grootmoeder deze naam van haar geliefde Engelse kapitein aan haar liefdeskind Elizabeth had gegeven, duidt op een nauwe verbintenis. Kapitein Hemings schijnt verwoede pogingen te hebben gedaan om moeder en ongeboren kind te kopen. Maar de eigenaar van Sally's grootmoeder, John Wayles, weigerde. Het verhaal gaat dat Sally's oma meermaals heeft proberen te vluchten. Ze zou ooit na een mislukte poging gebrandmerkt zijn als vee, met een R van *Runaway*, een wegloper. Later nam diezelfde John Wayles het liefdeskind Elizabeth Hemings als maîtresse. Sally was de laatste van de 6 kinderen uit deze relatie. Sally kreeg 7 kinderen, die allemaal de naam Hemings droegen, maar waarschijnlijk nazaten van Thomas Jefferson zijn. Er leefden al met al heel veel Hemingsen op Monticello.

in wezen halfzussen. De intens bedroefde Thomas Jefferson schijnt zijn vrouw Martha op haar sterfbed in 1782 beloofd te hebben dat hij nooit meer zou trouwen. Hij heeft altijd zijn woord gehouden. Wel zijn er verhalen over verliefdheden op een getrouwde buurvrouw in Virginia en een getrouwde actrice in Parijs. Maar dat was allemaal oud nieuws toen Sally aan het firmament verscheen.

Slaaf is niet vrij

Thomas Jefferson was volgens intimi een wat onhandige, maar aimabele man. Ook een gedreven man met idealen, zoals de gelijkheidsprincipes van de Franse Revolutie waar hij in zijn Parijse tijd middenin zat. Een gepassioneerd man, die zijn geliefde landhuis Monticello in Virginia keer op keer met wilde

Thomas Jefferson was de 3de president van de Verenigde Staten. James Madison volgde hem in 1809 op.

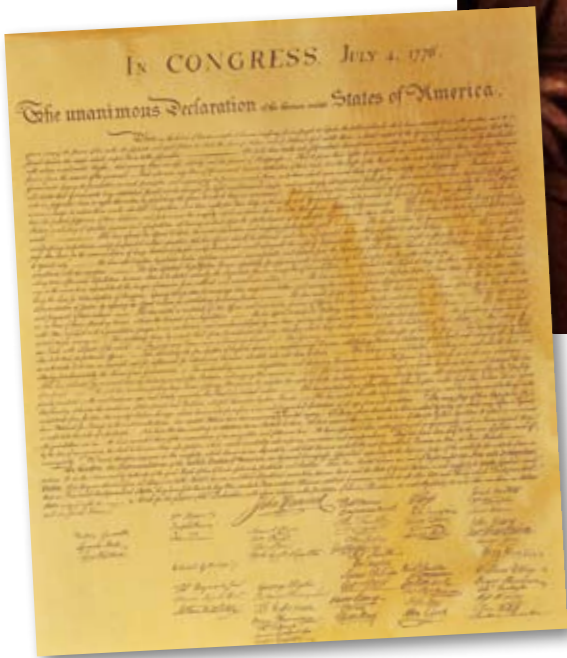

Het landhuis Monticello in Virginia wordt elk jaar druk bezocht door toeristen.

Jefferson was een man van idealen. Hoe kon hij dan slaven houden?

De Amerikanen vieren nog elk jaar op 4 juli dat de onafhankelijkheidsverklaring in 1776 getekend werd.

fabriek dreven om de verbouwingen van Het Grote Huis mee vorm te geven. En hoe was het te rijmen met zijn seksuele relatie met zijn eigendom, de slavin Sally. Die hij toen zij heel jong was, samen met haar moeder Eli-

zabeth had geërfd van wijlen zijn schoonvader John Wayles?

Baby is ook rossig

Alhoewel Sally in Parijs kon ruiken aan de vrije wereld, voelde zij zich wellicht zo verbonden met Thomas Jefferson dat zij bij hem en zijn dochters bleef. Sally en haar broer James waren in Frankrijk vrije burgers, omdat de Amerikaanse slavernijwetten daar niet golden. Als zij in het land gebleven waren, zouden ze vrij zijn. Maar dat gebeurde niet. Een paar maanden na het begin van de Franse Revolutie (in 1789) vertrokken zowel Sally als James samen met meester Jefferson terug naar Virginia. Terug naar Monticello. En terug naar de slavernij. Voor Sally boekte Thomas Jefferson een scheepshut met hetzelfde comfort als die van zijn dochters. Het verhaal gaat dat de zestienjarige blanke slavin haar

eerste kind verwachtte. In 1790 zou Sally's zoon Thomas Jefferson Hemings zijn geboren, een halfbroer van Patsy en Polly Jefferson. Volgens de overlevering leek Thomas sprekend op zijn vader: blank, rossig haar en lichte ogen.

Relatie bleef geheim

In haar geromantiseerde bestseller *Sally Hemings* beschrijft Barbara Chase-Riboud de relatie tussen de president en zijn slavin als een ware liefdesgeschiedenis. Sally als een zelfbewuste, pittige, intelligente vrouw die een grote liefde voor Thomas Jefferson opvat. Jefferson adoreert Sally op zijn beurt en belooft haar dat er nooit meer een blanke meesteres op Monticello komt. Hij bouwt

voor Sally een kamer in Het Grote Huis, die met een petieterig trapje uitkomt in zijn slaapkamer, waardoor Sally ongezien naar hem toe kan. Emotioneel en gelijkwaardige liefdesverhouding tussen een bijzondere vrouw en een groot man. Een voor de buitenwereld verborgen relatie die 38 jaar lang stand hield, tot aan de dood van Jefferson. In de loop der jaren werden er nog zes kinderen geboren, die Sally door haar bijzondere positie in Het Grote Huis als 'kleedster en persoonlijk bediende' van de heer des huizes, dicht bij zich in de buurt kon houden. Deze kinderen maakten overigens geen deel uit van het Jefferson-huishouden, evenmin als Sally

Sally's nazaten (en die van Thomas)

- Thomas Jefferson Hemings. Volgens de mondelinge overlevering is hij geboren in 1790 en vroeg overleden. In het *Farm Book* van president Thomas Jefferson, waarin hij alle geboorten van slaven noteerde, zijn in die tijd enkele bijdragen gewist. Kinderen die dood gingen werden meestal uit het boek gewist. Er is weinig over deze zoon bekend.
- Harriet Hemings I, vroeg overleden.
- Beverly Hemings, leerde voor timmerman.
- Thenia Hemings, vroeg overleden.
- Harriet Hemings II, leerde voor weefster.
- Madison Hemings, was timmerman.
- Eston Hemings, was timmerman. Beverly, Madison en Eston speelden viool.

afbreuk deed aan de reputatie van de heer des huizes.

Verhagen stelt dat we slavernij ook met de ogen van die tijd moeten zien. Niet elke slavenuitvoerder was een brute despoot die zwarten geselde en als vee behandelde. Enkele zagen zichzelf meer als een gezinsvoogd, die een redelijk humaan bestaan voor hun 'kinderen' moesten verzorgen. Geboren in Virginia en opgegroeid met een strikte scheiding tussen blank en zwart, zal Thomas Jefferson ongetwijfeld zijn gelijkheidsidealen moeiteloos hebben kunnen verenigen met het zelf houden van slaven. Verhagen: 'Het is idioot om daar vanuit ons perspectief hard over te oordelen. Alle Founding Fathers vonden de slavernij een doorn in het oog en een kwalijke zaak, maar geen van hen was in staat deze af te schaffen.' Ook het feit dat Sally feitelijk eigendom was van Jefferson, zegt volgens Frans Verhagen niets over de aard van hun verhouding. 'Het is heel goed mogelijk dat het een heuse liefdesrelatie was. Zeker gezien het feit dat de relatie zo lang in stand is gebleven. Vergelijk het met de pastoor en zijn huishoudster, die jarenlang ook seksueel met elkaar verkeerden tegen alle kerkelijke principes in. Hypocriet? Tja. Ik zou het menselijk noemen.' Volgens Verhagen speelt macht in een dergelijke relatie uiteraard een rol. Maar het machtsverschil sluit een intieme, emotioneel gelijkwaardige relatie geenszins uit. Zelfs niet in het Amerika van die tijd waar romantische liefde

zelf. Maar zij kregen wel kansen die weinig slaven (hoe blank ze ook waren) ten deel vielen. Ze leerden een vak, lezen en schrijven en speelden viool.

Liefde is echt

Volgens Amerika-kenner Frans Verhagen kwamen verhoudingen als die van slavenuitvoerders met één van hun slavinnen maar al te vaak voor tijdens de slavernij. Meestal was dat ook *common knowledge* in de buurt. Maar zolang het niet al te opzichtig gebeurde, kraaide er geen haan naar. Belangrijk was dat het geen

Is DNA het bewijs?

Volgens een kleinzoon van Thomas Jefferson leken Sally's kinderen zo op de president, dat het bijna niet anders kon dan dat ze van hem waren. Er is ook een soort dagboek van Sally's zoon Madison. Daarin staat dat Thomas Jefferson absoluut zijn vader is. Maar de echtheid daarvan staat ter discussie. Al tijdens het presidentschap van Jefferson (van 1801 tot 1809) verscheen er een artikel in de krant dat Jefferson kinderen had bij een slavin. Deze discussie of die kinderen wel of niet van hem waren, is eigenlijk nooit

verstomd. Sommigen beweren dat Sally en haar kroost opzettelijk zijn weggemoffeld uit de geschiedenis om Jefferson als historische held te kunnen hooghouden. Sommigen veroordelen met terugwerkende kracht de dubbele moraal en hypocrisie van de geëerde president. Dat alles al naar gelang het tijds-

gewricht waarin de kritiek wordt geuit. Rond 2001 werd via DNA-onderzoek duidelijk dat minimaal één, maar hoogstwaarschijnlijk al Sally's kinderen van Thomas Jefferson waren. Maar zelfs dat wordt door Jefferson-aanhangers nog betwist. De waarheid is samen met Sally begraven.

geen rol speelde, en huwelijken gebaseerd waren op standen en klassen.

Kinderen zijn vrij

In zijn testament gaf Jefferson al Sally's kinderen de vrijheid. Maar nooit Sally. Na Jeffersons dood kreeg zij van zijn officiële dochter Martha (Patsy) wel 'verlof'. Een soort officieuze 'verdiende' vrij-

heid na een groot aantal jaren dienst. Jefferson had nog geregeld dat zij en twee van haar zoons van Jefferson in Virginia mochten blijven wonen, terwijl dat voor andere bevrijde slaven verboden was.

In de taxatie van Monticello na Jeffersons overlijden staat Sally beschreven als: 'Oude vrouw, waarde 50 dollar.'

questhistorie@quest.nl

MEER INFORMATIE

Thomas Jefferson and Sally Hemings: An American Controversy, Annette Gordon-Reed, University Press of Virginia (1997): een boek over de verboden liefdesverhouding.

Sally Hemings, Barbara Chase-Riboud, Virago (2002): een geromantiseerde versie van de relatie tussen Thomas Jefferson en Sally Hemings.

www.monticello.org: het landhuis van Thomas Jefferson.

Van Sally Hemings is geen portret bewaard gebleven. Thandie Newton speelt Sally in de film *Jefferson in Paris* (1995).